

УДК 338.439.5: 636.5

Сендецька С. В., к.е.н., доцент[©]*Львівський національний університет ветеринарної медицини
та біотехнологій імені С. З. Гжицького***ПТАХІВНИЦТВО В ОСОБИСТИХ СЕЛЯНСЬКИХ ГОСПОДАРСТВАХ:
ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ**

У статті розглянуто стан виробництва продукції птахівництва в особистих селянських господарствах України та Львівської області, основні тенденції, які склалися у зміні структури виробництва яєць і м'яса птиці в розрізі виробників на загальнодержавному та регіональному рівнях, обґрунтовано мотиваційні чинники присадибного птахівництва. Розглянуті проблеми виробництва яєць і м'яса птиці в особистих селянських господарствах та загальнодержавні важелі впливу, які б підтримали даний сектор економіки.

Ключові слова: *птахівництво, особисті селянські господарства, виробництво яєць, виробництво м'яса птиці, переробно-збутові кооперативи, розподіл, державна регуляторна політика.*

Постановка проблеми. Розвиток промислового птахівництва в Україні набуває все більших масштабів, обсяги виробництва продукції збільшуються, вона стає більш різноманітною і набуває нових якісних параметрів.

Частка продукції від промислових птахопідприємств невпинно збільшується і в перспективі може становити до 90% загального виробництва по країні, проте традиційно так склалось, що в сільській місцевості, в селищах міського типу населення завжди утримувало і утримує на подвір'ї домашню птицю. У 2012 році таких домогосподарств було більше 95%. Порівняно дешеві яйця та м'ясо давали можливість отримувати та споживати ці продукти завжди свіжими, екологічно чистими, а частину з них реалізовувати на ринку, покращуючи сімейний бюджет. У періоди економічної нестабільності, а також при невеликих статках для багатьох сімей така продукція є майже єдиним продуктом тваринного походження. Враховуючи сьогоденну економічну ситуацію в країні, можемо стверджувати, що селяни та жителі селищ і міст, які мають присадибні ділянки будуть продовжувати утримувати домашню птицю. Тому потрібні державні механізми, які би підтримали дрібне товарне виробництво.

Аналіз останніх досліджень. Значний вклад у дослідження функціонування вітчизняного ринку продукції птахівництва внесли Мельник Б.А., Петров Ю. Є., Топіха В.І, Ярошенко Ф.О. та інші вчені. Проте малодослідженими залишаються проблеми і тенденції розвитку птахівництва в особистих селянських господарствах, основні тенденції розвитку регіональних ринків, що і зумовило вибір теми дослідження.

© Сендецька С.В., 2014

Мета статті. Дослідити стан виробництва продукції птахівництва в особистих селянських домогосподарствах України і Львівської області і розробити економічні механізми для підвищення його ефективності.

Виклад основного матеріалу. Птахівництво – одна з небагатьох галузей аграрного сектора України, яка за минулі десять років динамічно розвивається. З 2003 по 2012 роки обсяги виробництва м'яса птиці зросли більше, як в 3 рази, яєць – в 1,7 рази. В загальних обсягах виробництва м'яса в Україні м'ясо птиці у 2012 р. становило майже 50%.

Виробництво продукції птахівництва здійснюється двома великими групами виробників. Перша – це промислові птахофабрики (великі, середні та невеликі птахофабрики), інкубаторно-птахівничі підприємства, селянські та фермерські господарства, і кількість їх досягає 663. Друга – це особисті селянські господарства [2].

За обсягами виробництва за підсумками роботи у 2012 році кожен з виробників займає різні позиції. Так, промислове виробництво яєць та пташиного м'яса становить 63% і 70%, а решта – 37% та 30% відповідно виробляється особистими селянськими господарствами.

За чисельністю поголів'я співвідношення промислового птахівництва до особистих селянських господарств в Україні становить 55 % і 45 % відповідно. Розвиток промислового птахівництва поступово витісняє з ринку домашнє виробництво, проте кризові явища в економіці дещо сповільнюють цей процес. Особливо яскраво це простежується на ринку продукції птахівництва Львівської області, де 56% всього поголів'я птиці утримується в господарствах населення, які за підсумками 2012 р. виготовили 88% яєць у регіоні і 30% м'яса птиці (рис. 1).

Дані рисунку 1 показують, що частка особистих селянських господарств Львівської області в загальних обсягах виробництва продукції птахівництва за минулі три роки суттєво зросла, хоча на загальноукраїнському рівні вона зменшується.

За розподілом за видами продукції великі птахопідприємства займаються виробництвом харчових яєць і м'яса птиці (в основному бройлерів), у господарствах середнього розміру та дрібних підприємствах – утримують та розводять племінну птицю (індики, качки, гуси, кури комбінованих порід, перепели, страуси та ін.).

Особисті селянські господарства вирощують усі види домашньої птиці для отримання харчових яєць і пташиного м'яса без значних витрат на механізацію та комбінований і вологий типи годівлі (екстенсивна система).

У промисловому птахівництві утримується високопродуктивна птиця сучасних кросів від провідних фірм світу, а саме: у виробництві м'яса бройлерів (при вирощуванні до 42-добового віку жива маса курчат становить 2,5-2,65 кг, конверсія корму 1,6-1,7 кг на 1 кг приросту).

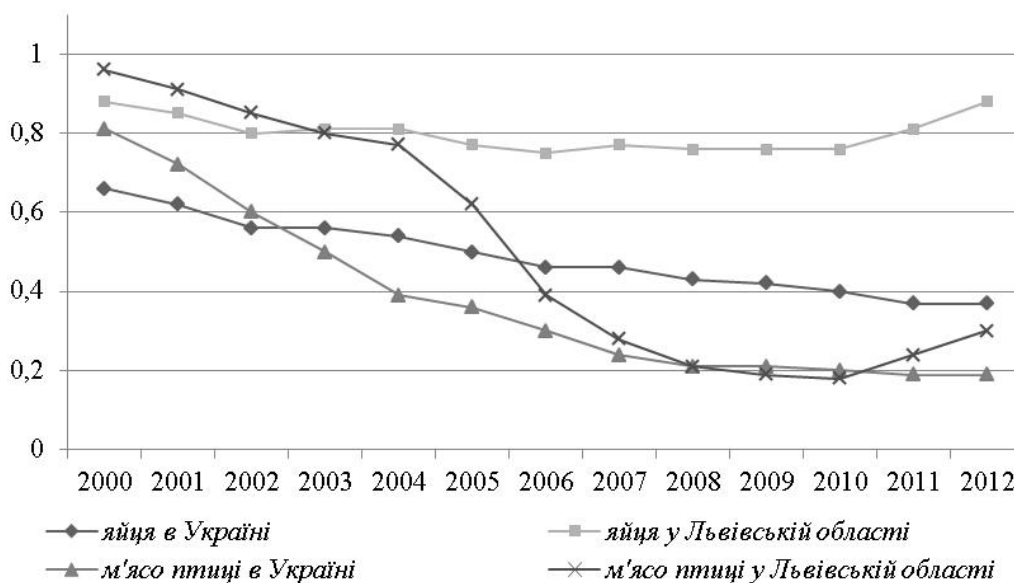

Рис. 1. Частка особистих селянських господарств у загальних обсягах виробництва продукції птахівництва

Джерело: складено автором за даними Головного управління статистики у Львівській області і Державної служби статистики України

В особистих селянських господарствах показники продуктивності птиці не такі високі. Кури-несучки утримуються до 2-3-річного віку з одержанням за рік на несучку по 170-240 шт. яєць, а вирощування бройлерів продовжується до 3,5-4,0-місячного віку з метою одержання максимальної живої маси [2].

Інші види птиці, окрім курей, займають в структурі поголів'я птиці в Україні лише 9%, але саме вони в основному утримуються в господарствах населення. Так, за підсумками 2012 р. згідно з даними Державної служби статистики України 94% гусей, 96% качок і 65% індиків утримувалося на подвір'ях селян.

Проблемою, яка гальмує розвиток птахівництва в особистих селянських господарствах, є складність розподілу виробленої продукції. Населення реалізує надлишки своєї продукції в основному на ринку. Однак багато сільських населених пунктів розташовані далеко від великих міст, що серйозно ускладнює розподіл виробленої продукції, тим більше що продукція птахівництва (м'ясо і яйця) не підлягає тривалому зберіганню і складна в транспортуванні. Внаслідок перерахованих причин товарність виробленої продукції птахівництва залишається дуже низькою: м'яса птиці – 1-2%, яєць – 8% (за даними Державної служби статистики України).

Можливим варіантом просування товарної продукції птахівництва, виготовленої в особистих селянських і дрібних фермерських господарствах на ринок є просування через створені ними ж переробно-збутові кооперативи. Таким чином можна забезпечити формування великих товарних партій, що

призводить до зниження комерційних витрат у розрахунку на одиницю продукції. Кооператив може запропонувати вищу ціну з огляду на масштабність здійснюваних операцій і гарантовані канали розподілу на основі договірних відносин, пошуку віддалених ринків збуту. Ці кооперативи можуть надавати і ветеринарні послуги для забезпечення фахового ветеринарно-санітарного нагляду за птицею в особистих селянських господарствах.

Останнім часом у населення все більше користується попитом молодняк птиці підрощений у господарствах до 10-30 діб. Хоч вартість його вища, ніж добового, але попит на нього великий – такий молодняк вже сформований, більш стійкий до змін температури та умов годівлі і збереженість його набагато вища. У той же час якість роботи інкубаторно-птахівничих підприємств погіршується через моральне і фізичне старіння інкубаторного обладнання. Інкубаторні підприємства не мають достатньо обігових коштів для придбання нових інкубаторів і займаються в основному ремонтом старого обладнання. Близько 150 інкубаторіїв за останні 10 років взагалі припинили своє існування. Тому важливим є підтримання роботи таких станцій, збереження порід курей комбінованих порід, які утримуються в особистих селянських господарствах [2].

Особливу популярність у населення заслужили гуси завдяки своїй невибагливості до годівлі, утримання, а також м'ясній скороспілості, різноманітності продукції, яку можна отримати в результаті їх вирощування: м'ясо, жир, печінка, пух і пір'я. Відродження гусівництва на промисловій основі потребує значних інвестицій. Один із варіантів розвитку підгалузі з найменшими капіталовкладеннями – організація розвитку гусівництва в особистих селянських господарствах через кооперацію з промисловими птахопідприємствами. Такий досвід розвитку гусівництва нагромаджений в Угорщині, де сільськогосподарські підприємства постачають ОСГ добових гусенят і купують у них продукцію гусівництва. У результаті такої кооперації задовольняються потреби внутрішнього ринку і значна кількість продукції надходить на експорт.

У Львівській області гусей породи Легат розводять у ПП «Гові» Сокальського району, яке може стати фірмою-інтегратором для ОСГ гусівничої спеціалізації.

Доцільно розширити діючі і запровадити нові програми, спеціально призначені для малих форм господарювання: мікрокредитування, підтримки розвитку партнерства, дорадництва тощо. Механізми державного субсидування доцільно формувати так, щоб вони заохочували господарства населення до набуття статусів суб'єктів реального сектора економіки (фермерських господарств, фізичних осіб – підприємців тощо).

Висновки. З урахуванням обсягів продукції птахівництва, що виробляється в особистих селянських господарствах та існуючих проблем виробництва і розподілу продукції, доцільною є державна регуляторна політика, спрямована на активізацію ринкових перетворень у даному секторі економіки, трансформація частини особистих селянських господарств у

підприємства ринкового типу. Крім того, слід формувати системи мікрокредитування, дорадництва, забезпечення особистих селянських господарств молодняком птиці, здійснювати їх фахове ветеринарне обслуговування тощо.

Література

1. Вертійчук А. І. Шляхи подальшого розвитку птахівництва в Україні / А. І. Вертійчук // Ефективне птахівництво. – 2008. – №11 (47). – С. 3–5.
2. Петров Ю. Є. Птахівництво України: стан та перспективи розвитку / Ю. Є. Петров // Сучасне птахівництво : науково - виробничий журнал. – 2011. – № 11. – С. 3-5.

Анотація

В статтє рассмотрено состояние производства продукции птицеводства в личных крестьянских хозяйствах Украины и Львовской области, основные тенденции, сформировавшиеся в изменении структуры производства яиц и мяса птицы в разрезе производителей на общегосударственном и региональном уровнях, обоснованно мотивационные факторы приусадебного птицеводства. Рассмотрены проблемы производства яиц и мяса птицы в личных крестьянских хозяйствах и общегосударственные рычаги влияния, которые бы поддержали данный сектор экономики .

Ключевые слова: *птицеводство, личные крестьянские хозяйства, производство яиц, производство мяса птицы, перерабатывающе-сбытовые кооперативы, распределение, государственная регуляторная политика.*

Summary

Modern stance of poultry production in households in Ukraine and Lviv region are revealed in the article. Main tendencies that forming changes in the structure of egg and meat production in the state and regional levels due to the main producers are viewed. Motivation factors of households production process are grounded. Main problems of production process in the households and state leverages of influence that could help for this sector of economy are viewed.

Key words: *poultry farming, households, egg production, poultry meat production, processing and distributive cooperatives, distribution, state regulation policy.*

Рецензент – д.е.н., професор Музика П.М.